

O čápoři

CHARAKTERISTIKA ČTENÁŘSKÁ LEKCE

Název pověsti: Pověst o čápoři (rod Dobřenští)

Téma: pověst o vzniku erbu rodu Dobřenských

Zdroj:

ANDERLE, Karel. *Chotěboř*. Chotěboř: Město Chotěboř, 2001. ISBN 80-238-7647-3. s. 89.

Česká republika - Zámky, hrady a jiné zajímavosti. Online. Dostupné z: <http://www.zamky-hrady.cz/8/dobr.htm>. [cit. 2024-06-11].

Erb. Online. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Erb>. [cit. 2024-06-11].

Historická šlechta. Online. Dostupné z: <https://www.historickaslechta.cz/prehled-rodu/dobrensky-z-dobrozenicz/>. [cit. 2024-06-11].

Lokace: Chotěboř

Věk žáků: 3.–5. třída

Cíl:

Žáci se seznámí s vysvětlením pojmu erb.

Žáci se seznámí s rodem Dobřenských a jejich rodovým erbem.

Časová dotace: 45 minut

Využité metody: brainstorming, myšlenková mapa, předvídání

Pomůcky: pracovní list, interaktivní tabule

PRŮBĚH ČTENÁŘSKÉ LEKCE

1. EVOKACE (aktivity před čtením) 10 min.

- *Uměl by někdo z vás vysvětlit, co je to erb?*

(nápad **zapisujeme** na tabuli **do myšlenkové mapy** – tvar erbu, zobrazení – zvířata, lidé, předměty aj.)

Erb je barevné grafické **znamení**, které označuje konkrétní **osobu, resp. rod**, a to zejména znakem umístěným na štítě. Štít se znakem je jediná povinná součást erbu. Vlastností erbu je jeho dědičnost a stálost.

Zdroj: Erb. Online. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Erb>. [cit. 2024-06-11].

Vhodné je ukázat žákům různé erby – **erb jejich města/vesnice** – *Co zobrazuje váš erb a proč?*, zobrazení jednoduchých erbů i složitějších.

- *Znáte někdo z vás chotěbořský zámek a víte, kde ho najdete?*
- *Kterému rodu zámek patří?*
- *Víte, co má v erbu rod Dobřenských a proč?* (pokud žáci neznají odpověď, nechte otázku otevřenou a vyhodnoťte až v závěru)

2. UVĚDOMĚNÍ (práce s textem) 20 min.

Žáci mohou pracovat **samostatně, ve dvojicích i ve skupinkách po třech** (vhodnější pro případnou dramatizaci). Dostanou pracovní list s pověstí. Po přečtení první části **odpoví na otázky** a pokusí se v pověsti **pokračovat**.

Otázky po přečtení první části textu

- *Jak se asi cítil mladý syn, když čáp přišel až k němu?*
- *Kdy jste měli podobné pocity vy?*
- *Co asi mladý syn čápovi pověděl?*
- *Jak myslíte, že pověst bude pokračovat dál?*

Žáci **dočtou konec** pověsti.

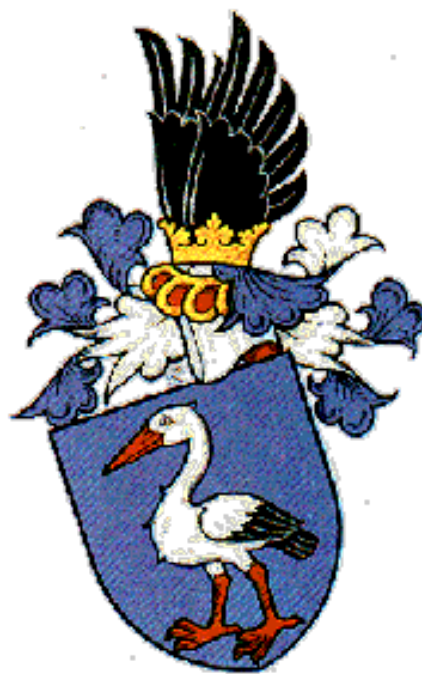
3. REFLEXE (aktivity po čtení) 10 min.

Žáci si společně odpoví na otázky. Odpověďmi na otázky poskytují zpětnou vazbu učiteli.

- *Jak se asi cítil mladý syn, když čáp přišel až k němu?*
- *Kdy jste měli podobné pocity vy?*
- *Co asi mladý syn čápovi pověděl?*
- *Podarilo se vám odhadnout, jak bude pověst pokračovat? V čem jste se shodovali/lišili?*
- *Překvapilo vás něco?*

Vraťte se k otázce z úvodu. Víte, co má v erbu rod Dobřenských a proč? Žákům ukažte erb Dobřenských a jeho dvě zpracování.

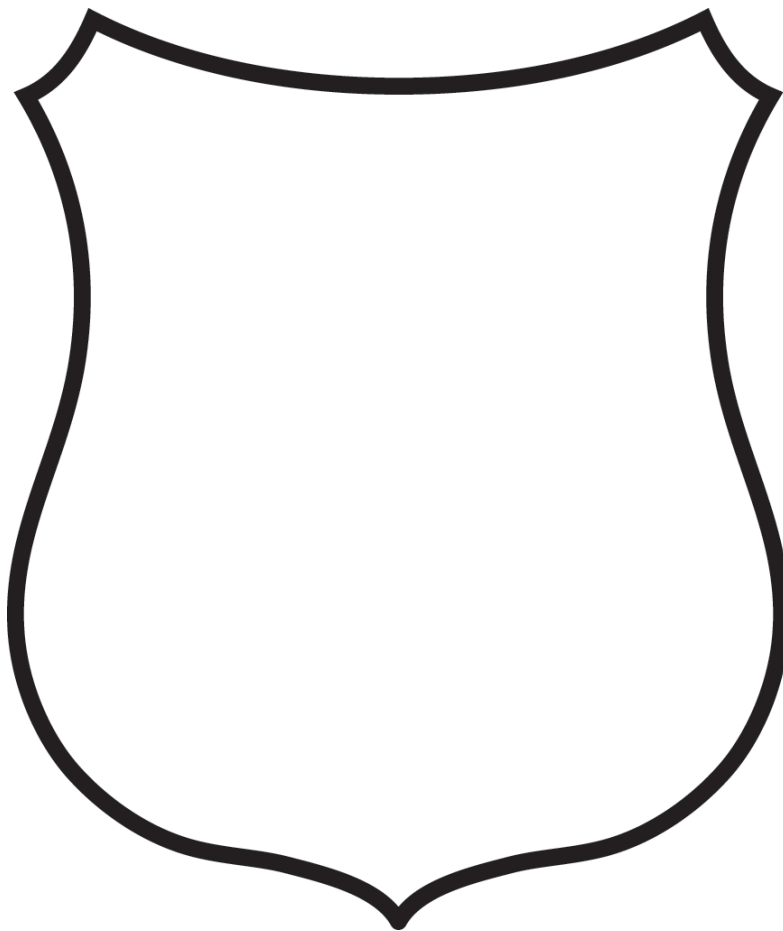
Zdroj: JEDLIČKA, Milan. Tento čert děti nestránil. Před 100 lety u nás usnadnil těžkou práci při sklizni brambor. Používá se dodnes. Online. Agroportal24h.cz. 2020. Dostupné z: <https://www.agroportal24h.cz/clanky/ten-to-cert-deti-nestrasil-pred-100-lety-u-nas-usnadnil-tezkou-praci-pri-sklizni-brambor-pouziva-se-dodnes>. [cit. 2024-06-04].

Zdroj: *Historická šlechta*. Online. Dostupné z: <https://www.historickaslechta.cz/prehled-rodu/dobrzensky-z-dobrzenciz/>. [cit. 2024-06-11].

Zdroj: *Česká republika - Zámky, hrady a jiné zajímavosti*. Online. Dostupné z: <http://www.zamky-hrady.cz/8/dobr.htm>. [cit. 2024-06-11].

Na závěr si žáci **nakreslí svůj vlastní erb**. Opět mohou pracovat **samostatně, ve dvojicích i ve skupinkách po třech**. V erbu by měli vystihnout, co je pro ně charakteristické nebo důležité. Další možností, jak pracovat s pověstí, je její **dramatizace**.

Text: Pověst o čápovi (rod Dobřenští)

Před mnoha a mnoha lety, když byl dědeček vašeho dědečka ještě malý kluk, byla válka. V té době žil v našem zámku hrabě a hraběnka Dobrzenských s jejich synem, který měl už brzy dovršit osmnácti let. Ten ale znenadání upadl do zajetí a byl prodán do otroctví. Doma o tom nevěděli, a tak mu nemohli nikterak pomoci.

Jednou, když zajatý syn pracoval na zahradě svého pána, uviděl hejno čápů vracejících se do našich krajin. Vzpomněl si, že čáp, který u nich na zámku v Chotěboři hnízdil, byl také krotký a slyšel na zavolání „Šotku“. Jen tak, pro nic za nic, zavolal: „Šotku“ a tu se jeden z čápů oddělil z hejna a přišel až k němu.“

Mladý Dobrzenský měl radost, že se setkal se svým známým čápem. Odloupl ze stromu kus kůry, vyryl na ní místo, kde byl držen v otroctví, a připevnil ji čápovi na krk. Ten se vznosl a odletěl za ostatními čápy.

Otec svého syna již dávno pokládal za mrtvého. Šotek si opět vykračoval velice nebojácně a přiblížil se až k starému pánu. Ten si povzdechl: „Ty ses opět navrátil, můj syn ale stále nikde.“ Vtom si povšiml cedulky na čáповě krku, sundal ji a přečetl. Jen co se dozvěděl, kde je jeho syn v zajetí, poslal posly s penězi, aby ho vykoupili. Netrvalo dlouho a mladý syn se vrátil opět domů. Od té doby mají Dobrzenští v erbu čápa.

Zdroj: ANDERLE, Karel. Chotěboř. Chotěboř: Město Chotěboř, 2001. ISBN 80-238-7647-3. s. 89.